

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomantky: **Alžběta Stříbrná**

Téma a rozsah práce: **Diskurzivní teorie a princip kontradiktornosti v právu**
71 stran textu + 8 stran seznamu literatury, judikatury
a abstraktu

Datum odevzdání práce: 5. ledna 2016

Diplomová práce se zabývá aktuálním tématem principu kontradiktornosti v soudním řízení, který autorka vhodně spojuje s diskurzivitou v právní argumentaci. Diplomantka ve své práci usiluje o propojení teoretické stránky diskurzivní teorie s praktickými otázkami forem a stylu soudního rozhodování. Obtížnost zpracování tohoto tématu je dána mimo jiné faktem, že diskurzivní teorie právní argumentace nepatří k hlavním proudům odborné literatury věnované právní argumentaci v České republice. Z toho důvodu se autorka musela pro teoretická východiska obracet k zahraniční literatuře, přičemž autoři, jejichž teorie zkoumá (např. J. Habermas, R. Alexy, E. Feteris) patří v současné době k nevlivnějším.

Struktura práce vychází z cílů popsat teoretická východiska právní argumentace, následně diskurzivní teorie, na což autorka navazuje v druhé části popisem soudní argumentace ve třech právních systémech (francouzském, americkém a českém), které se podstatně liší. Právě zdůraznění rozdílů, ale i hledání společných znaků diskurzivity v právní argumentaci je hlavním těžištěm druhé části diplomové práce, která ústí v krátké pojednání o legitimitě soudní moci.

Po formální stránce má práce standardní délku (71 stran), její zpracování je pečlivé, práce je téměř prosta gramatických chyb. Rovněž četnost a formální úroveň citací je nadstandardní (150 poznámek pod čarou). Diplomová práce obsahuje velmi pěkně zpracovaný seznam použitých zdrojů, s velkým množstvím prací zahraničních autorů. Za nedostatek však vnímám citace některých základních děl odborné literatury anebo soudních rozhodnutí skrze jiné autory, zejména v situaci, kdy jsou tato díla snadno dostupná (např. na str. 63 jde o citaci R. Pounda, na str. 75 o odkaz na H. L. A. Harta, anebo citace několik soudních rozhodnutí na str. 64-66). V této souvislosti je překvapivý rozdíl, jakým diplomantka zpracovala téma Alexyho a Habermasovy teorie právní

argumentace. Zatímco v případě R. Alexyho odkazovala mimo jiné na jeho *Teorii právní argumentace*, v případě Habermasovy teorie není přímo citováno jediné jeho dílo. Pouze drobným formálním nedostatkem je forma opakovaných citací, která by mohla být dle úzu v právnické odborné literatuře v zúženější formě (například s použitím výrazů: „op. cit.“ nebo „ibid.“), dále např. formální úprava pozn. pod čarou č. 136 na str. 68 (rozdílný font) anebo rozdílné řádkování v poznámkovém aparátu (např. pozn pod čarou č. 112 a 113 na str. 56).

Po obsahové stránce hodnotím práci nadprůměrně. Analýza soudních diskurzů zejména zahraničních soudů v diplomové práci je zajímavá, opírající se o kvalitní literaturu. Nejčastěji citovaným dílem je Lasserova studie *Judicial Deliberations*. Na řadě míst v úvodní teoretické pasáži se diplomantka dotýká důležitých témat právní teorie (správně poukazuje např. na Kelsenovo pojetí diskrece soudů, nebo na Bobbiovo rozlišování metodologické, ideologické a právní stránky právního pozitivismu – na str. 17). Na str. 30 poukazuje na rozdíl při nahlížení na právo z perspektivy účastníka a pozorovatele (toto rozlišení je však v právní teorii spojováno spíše s H. L. A. Hartem,¹ nikoliv s R. Alexym).

Při případném dalším rozpracování tématu by bylo podle mého názoru vhodné pracovat s více zdroji, díky nimž by autorka mohla získat další pohledy na zkoumanou problematiku a některé závěry částečně korigovat. Příkladem je tvrzení na str. 74, kde diplomantka naznačuje, že problém legitimacy soudcovské tvorby práva není v americké právní vědě diskutovaným tématem. Podle mého názoru je však opak pravdou, a to minimálně od počátku 60. let minulého století, kdy publikuje své nejvýznamnější texty A. Bickel, zabývající se tzv. protivětšinouým problémem (*countermajoritarian difficulty*).² Na něj navazují další autoři, např. C. Sunstein obhajující minimalismus v rozhodování (*decisional minimalism*)³ nebo R. Hirschl pojednávající o vládě právníků (*juristocracy*).⁴ Na okraj dodávám, že téma legitimacy soudního rozhodování na pozadí výše uvedených

¹ HART, H. L. A.: *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004, str. 97

² BICKEL, Alexander: Foreword – The Passive Virtues. *Harvard Law Review*, roč. 75, 1961, str. 40 – 79. BICKEL, Alexander: *The Least Dangerous Branch. The Supreme Court at the Bar of Politics*. New Haven, Londýn: Yale University Press, 1962.

³ Tedy přístup soudů orientujících se výlučně na danou kauzu a formulují své ratio decidendi úzce a v závislosti na skutkových okolnostech případu. (viz SUNSTEIN, Cass: Foreword: Leaving Things Undecided. The Supreme Court 1995 Term. *Harvard Law Review*, roč. 110, 1996, str. 7).

⁴ HIRSCHL, Ran: *Towards Juristocracy: The Origins and Consequences of the New Constitutionalism*. Cambridge: Harvard University Press, 2004.

teoretických děl se dotýká sborník brněnských autorů.⁵ Z hlediska věcného obsahu upozorňuji na drobnou nepřesnost, kterou je odkaz na německý Základní zákon na str. 68 (namísto čl. 1 je chybně odkazováno na čl. 2).

Závěry práce jsou formulovány přesvědčivě, přesto by mohla být kapitole pojednávající o České republice věnováno více prostoru; diplomantka by zejména mohla lépe propojit analýzu pozitivněprávní či připravované právní úpravy s konkrétními aspekty teorií právního diskurzu, tak jak je nastiňuje v první části práce.

Při závěrečné obhajobě by se diplomantka mohla zaměřit na následující otázky:

1. Jaké jsou hlavní rozdíly Alexyho a Habermasovy teorie diskurzu a která z teorií se podle jejího názoru více promítá v principu kontradiktornosti v právu?
2. Jak se autorka staví ke kritickým názorům (uvedeným na str. 33-34 práce), že ideální modely diskurzu se v reálných soudních řízeních nevyskytují, neboť v těchto řízeních jde spíše o prosazování konkrétních zájmů než o objektivní racionalitu?
3. Autorka zmiňuje v závěr práce výhody a nevýhody disentních stanovisek a podle mého názoru správně uvádí, že vždy je třeba přihlížet i k tomu, jaké bude mít tento institut důsledky v konkrétním právním řádu. Jak by se diplomantka stavěla k zavedení možnosti připojování disentních stanovisek v českém právu v rámci jakéhokoliv soudního řízení.

Předloženou diplomovou práci kolegyně Alžběty Stříbrné považuji za kvalitní bez velkých nedostatků, proto **doporučuji diplomovou práci k obhajobě** a navrhuji ji ohodnotit v případě úspěšné ústní obhajoby známkou **výborně**.

V Praze dne 10. února 2016

JUDr. Pavel Ondřejek, Ph.D.

⁵ SMEKAL, Hubert, POSPÍŠIL, Ivo (eds.): *Soudcokracie nebo judicializace politiky: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. Brno: Masarykova Univerzita, 2013.